

Kultur | 1

De första människorna

UPPDRAG / FAKTATEXT / NIVÅ 2

Kultur | 1

De första människorna

Nuförtiden finns det många vägar och broar i världsarvet. Hur tror du att det skulle vara att leva här om ni var tvungna att åka båt överallt? FOTO: Hans Hästbacka

1.

Fundera över de här frågorna. Ni kan fundera själva eller diskutera med varandra, men ni måste inte kunna svaren.

Ni har ungefär 5 minuter på er.

- Hur tror du att det såg ut här när inlandsisen hade smält bort?
- Hur tror du att människorna här levde då?
- Vilka spår tror du att de första människorna lämnade efter sig som vi kan se ännu idag?

2.

Läs texten om de första människorna som levde här. Titta på bilden av ett stenåldershus och fotot av en fornlämning efter ett sådant hus. Använd material ni hittar i naturen för att bygga fornlämningen efter huset. Ni har ungefär 15 minuter på er.

3.

Presentera er fornlämning för de andra och berätta om hur det kunde vara att leva här när isen precis hade smält bort.

I presentationen, svara på följande frågor:

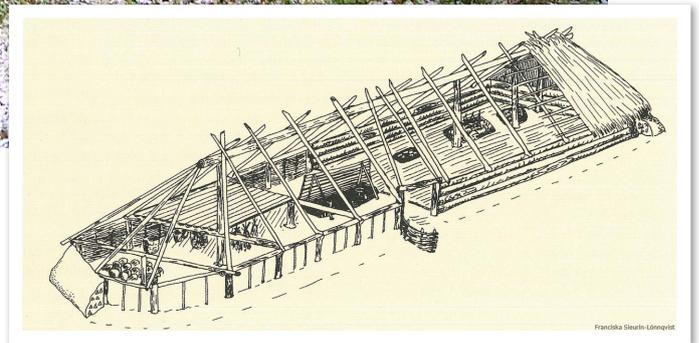
- Hur såg det ut i världsarvet när isen precis hade smält bort?
- Hur kan vi veta det vi vet om forntiden?
- Ge exempel på vad som kan vara en fornlämning?

Kultur | 1

De första människorna

Vi känner inte till så många spår efter de allra första människorna här. Husgrunden på fotot är omkring 7 000 (sju tusen) år gammal och kallas för en boplatsvall. På bilden intill kan du se hur husen kan ha sett ut då. FOTO: Peter Persson ILLUSTRATION Franciska Sieurin-Lönnqvist

Här i världsarvet Höga Kusten/Kvarkens skärgård har det funnits människor i mer än 8 000 (åtta tusen) år. Ganska snart efter att all is hade smält bort efter den senaste istiden, kom det människor hit. Då hade isens tyngd tryckt ner marken flera hundra meter och det mesta av landskapet låg under havsytan. I Höga Kusten stack de högsta bergstopparna upp som öar i ett stort hav, men i Kvarkens skärgård låg hela det platta landskapet under vattnet.

En **ISTID** är en period när det är så kallt att stora delar av jorden täcks av is. Isen smälter inte bort helt ens på sommaren.

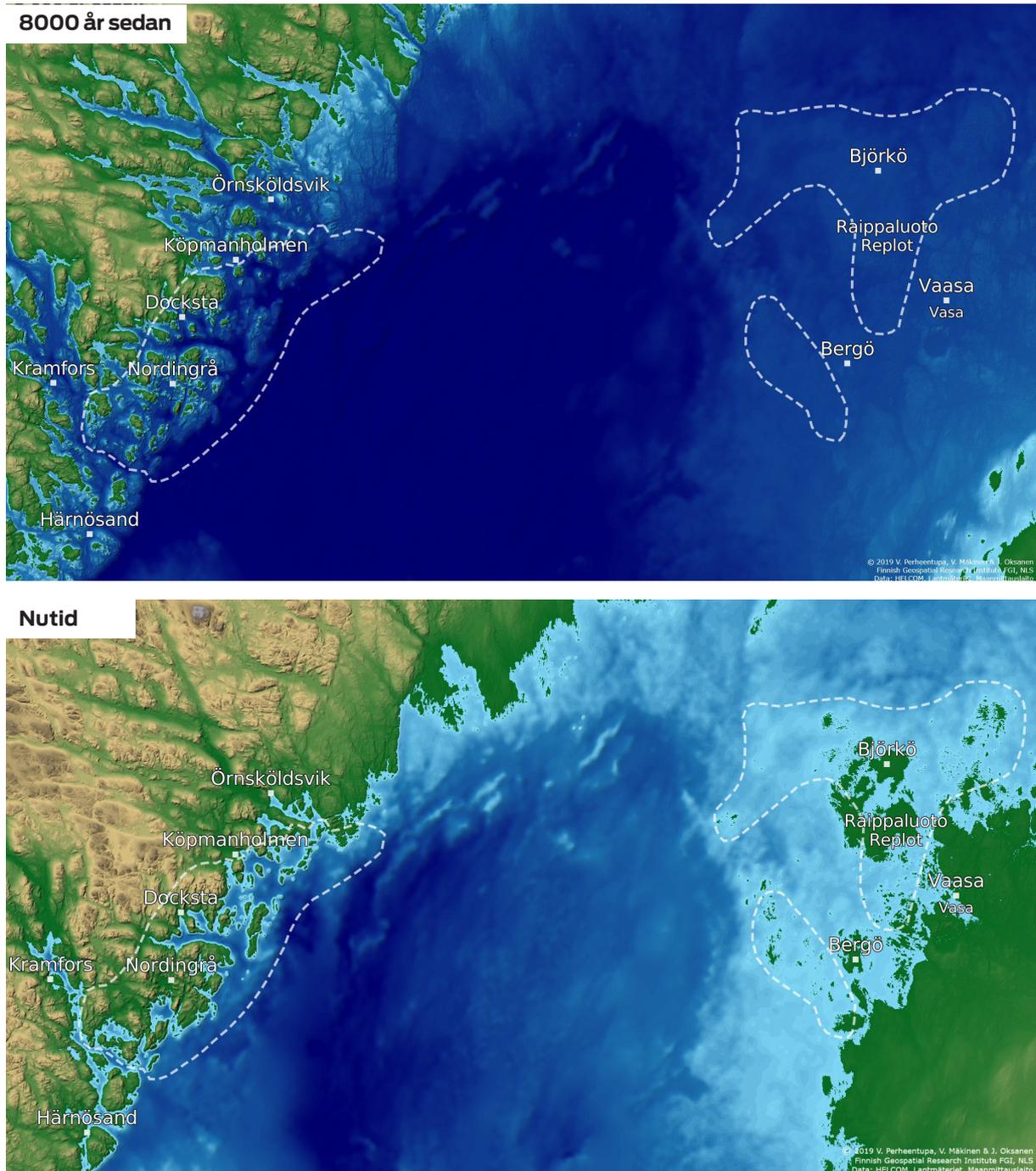

Vi tror att de allra första människorna som kom hit bara var här vissa delar av året. Då bodde de kanske i hyddor och jagade säl och fiskade. Först efter ett par tusen år, när mer mark hade höjt sig ur havet, kunde människor bli bofasta här. Då byggde de sina hus vid vattnet, i vikar som var skyddade från vågor och vind.

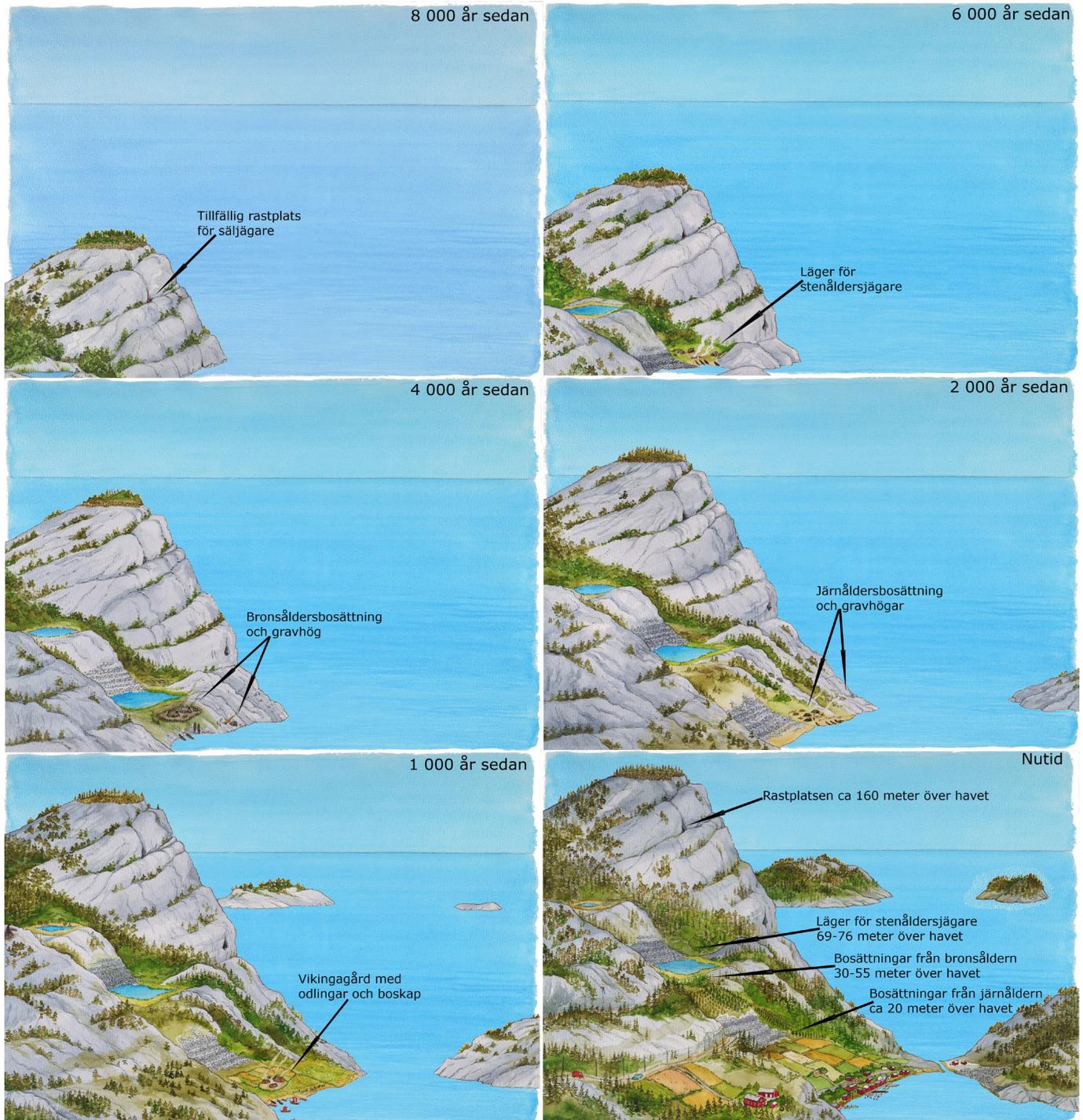
Eftersom landhöjningen gör att marken hela tiden höjer sig, flyttas husen längre och längre bort från havet. De hus som från början låg vid stranden finns nu långt upp på land. Nya generationer byggde nya hus närmare vattnet. Idag kan vi hitta spår från olika grupper som levt här under olika tidsperioder. De spåren kallas fornlämningar. Fornlämningar kan vara rester från hus, gamla hamnar, gravhögar som byggts när någon dött, eller gamla smycken och vapen som legat i marken i flera tusen år. De allra äldsta spåren finns högt upp på bergen eller inne i skogen, och de nyare spåren finns närmare dagens havsnivå.

På nästa sida finns två kartor. Den ena visar världsarvet för 8 000 (åtta tusen) år sedan och den andra visar världsarvet idag. Det finns också en bild som visar var människor kan ha bott när landet höjde sig ur havet. På den bilden kan ni också se hur högt över havet olika fornlämningar finns idag.

LANDHÖJNING
uppstår där det funnits inlandsis. Isens tyngd tryckte ner jordskorpan, som nu långsamt höjer sig igen.

Den övre kartan visar världsarvet för 8 000 (åtta tusen) år sedan. Den nedre kartan visar hur det ser ut idag. Vilka stora skillnader kan ni se?

Bilden visar hur det kan ha sett ut när landet höjde sig ur havet. De olika boplatser och gravar som byggts har gradvis flyttats från vattnet. Idag kan de ligga högt upp på berg eller i skogen.

ILLUSTRATION: Liselott Nyström Forsén